

Remissvar

2010-01-14
Dnr 2009:522

Examensmål och programstruktur för bygg- och anläggningsprogrammet

1. Om Byggnadsindustrins yrkesnämnd

Byggnadsindustrins Yrkesnämnd, BYN, är en partssammansatt organisation med uppgift att hantera innehållet i de utbildningsavtal som slutits mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna inom byggindustrin. En av de viktigaste uppgifterna är att verka för en kontinuerlig utveckling av gymnasieskolan så att den främjar livslångt lärande och ger en bra grund för elevens utveckling till yrkesarbetare.

BYNs parter är: Sveriges Byggindustrier, BI
Maskinentreprenörerna, ME
Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Byggnads
SEKO, Facket för Service och Kommunikation

2. Branschmöten

I de branschmöten BYN och andra branschföreträdare bjudits in till har vi haft stora möjligheter till delaktighet i och inflytande över arbetet med förslagen till examensmål och programstruktur, vilka nu presenteras. Det sättet att arbeta har varit bra, och uppskattas mycket av BYN. Vi ser fram emot fortsatt samarbete i branschgruppen och är beredda att bidra med våra synpunkter och vårt branschkunskande i den fortsatta processen.

3. Examensmålen

För att våra synpunkter ska framgå klart väljer vi att ta med de stycken vi har synpunkter på och där visa vilka förslag till förändringar vi har.

3.1. Mål för programmet

3.1.1 Första stycket – BYN anser:

att anläggningsmaskinförare ska nämnas

Bygg- och anläggningsprogrammet är ett yrkesprogram. Utbildningen ska ge kunskaper för arbete med nyproduktion, ombyggnad och renovering. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom något av bygg- och anläggningsbranschens yrken, till exempel som anläggningsarbetare, **anläggningsmaskinförare**, byggnadsarbetare, byggnadsmälare eller plåtslagare.

3.1.2 Andra stycket – BYN anser:

att hänvisningen till gymnasieförordningen ska strykas

och

att kvalitetskrav på APL ska ställas

Samtliga delar av utbildningen ska genomsyras av att praktiska och teoretiska kunskaper vävs samman till en helhet för eleverna. ~~(Av 5 kap. 15 § gymnasieförordningen framgår att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram.)~~ Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt förstår yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. För att målen ska nås krävs kvalificerade handledare, planering och uppföljning av APL (skolans ansvar) och konstruktiv koppling till utbildningen i övrigt. (Om inte detta framgår av andra styrdokument)

4. Inriktningar

4.1. BYN föreslår en femte inriktning - ANLÄGGNINGSMASKINER

4.1.1. Bakgrund

BYN vill klargöra avgörande och nödvändiga utbildningskrav för de som utbildas till förare av anläggningsmaskiner. Enligt gällande lagstiftning krävs B-körkort för att köra och utföra arbeten med lastmaskin, grävlastare och teleskoptruck eftersom de är klassade som motorredskap klass 1. Det är med andra ord registrerade fordon som får köras max 50 km/h.

För att få köra tung terrängvagn (dumper), som är registrerad och kan köra ”externa uppdrag”, krävs körkortsklass högre än B, dvs. lägst BE.

Lastbilsregistrerade betongpumpar, mobilkran med dispens från viktbestämmelserna på väg, lastbil med totalvikt över 3,5 ton för transport av mindre mobila arbetsmaskiner och följevagn kräver körkort klass C. Det är viktigt att notera att de flesta mobilkranar har dispens från viktbestämmelserna på väg, vilket gör att det krävs körkort klass C för att kunna transportera fordonet från en arbetsplats till en annan.

Med detta som bakgrund vill vi starkt betona nödvändigheten av att körkortsutbildning inkluderas i gymnasieutbildningen av anläggningsmaskinförare. Utifrån branschens perspektiv är det ett absolut krav.

4.1.2. Skolverkets och Transportstyrelsens ställningstagande

Det har kommit till vår kännedom att Skolverket och Transportstyrelsen har haft överläggningar om möjligheten att ge anläggningsmaskinförare körkortsutbildning inom ramen för gymnasieskolan. Enligt uppgifter från Transportstyrelsen och Skolverket är myndigheterna överens om att inga andra än yrkesförare som utbildas inom Fordons- och transportprogrammet ska få körkortsutbildning som en del i sin gymnasieutbildning.

I argumenten för detta beslut jämförs anläggningsmaskinförare, dvs. yrkesförare av fordon som enligt gällande lagstiftning kräver B-körkort, lägst BE-körkort och C-körkort med elever på andra program, t ex Vård- och omsorgsprogrammet, där körkortet ökar anställningsbarheten, men inte krävs för att utföra själva yrket. Den jämförelsen haltar betänkligt, om målet med utbildningen är att ”efter examen ska eleverna ha kunskaper som behövs för att arbeta inom något av anläggningsbranschens yrken” (Se de föreslagna examensmålen!).

I kontakt med Transportstyrelsen hänvisade de till Regeringsrättens dom, Mål nr 3832-3834-08. Domen gäller en fristående skola, som erbjuder körkortsutbildning till elever på program som inte leder till en verksamhet som yrkesförare. Utifrån den domen menar de att det är fastställt att inga andra än yrkesförare som utbildas inom Fordons- och transportprogrammet kan få körkortsutbildning i gymnasieskolan. Det är en orimlig slutsats. I domen sägs på sida 3:

”Körkortsteori med eller utan körkortslektioner är inte en utbildning som ryms inom gymnasieskolan annat än i de utbildningar på fordonsprogrammet och motsvarande utbildningar som leder fram till behörighet som yrkes eller **anläggningsförare**.” (Vår kursivering)

På sida sju i ovan nämnda dom står:

”De nationella programmen inom gymnasieskolan syftar emellertid enligt Skollagen till att vara grund för fortsatt utbildning på högskolenivå eller för yrkesverksamhet. Frånsett sådana program som är förberedande för yrken där fordon framförs yrkesmässigt – vilket inte är fallet här – låter sig körkortsutbildning enligt Regeringsrättens mening svårligen förena med de angivna syftena.”

BYN anser att domen inte medför några hinder för körkortsutbildning för anläggningsmaskinförare eftersom det är ett yrke där fordon framförs yrkesmässigt. Yrket är dessutom särskilt omnämnt i domen.

4.1.3. Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola SOU 2008:27

På sida 400 i Framtidsvägen står följande:

”Det råder för närvarande brist på anläggningsmaskinförare och det är en utbildning som kan ske på gymnasial nivå. De största arbetskraftsbehoven finns inom arbete med hjullastare och grävmaskiner. B-körkort räcker för de flesta anläggningsmaskiner. Mobilkranar och följevilar kräver C-körkort. Vid transporter måste föraren även ha ett yrkesförarkompetensbevis. Min bedömning är, efter att ha tagit upp frågan med de berörda branscherna, att anläggningsmaskinförarutbildningen bäst inordnas i Programmet för Bygg- och Anläggningsteknik under inriktningen Anläggning. På så sätt kopplas maskinförarutbildningen till det inriktningsområde där eleverna rent praktiskt ska arbeta och där gemensamma kunskapsområden rimligen bör finnas. I min struktur finns utrymme för de kurser som krävs och det finns en ordning för hur branscherna kan vara med och påverka innehållet i utbildningen. Det finns dessutom inget hinder för att denna inriktning anordnas i samverkan med Programmet för Fordon och Transporter.”

I regeringens proposition 2008/09:199, Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan, står under 6.3.3 Bygg- och anläggningsprogrammet:

”Bygg- och anläggningsprogrammet ska ge en grundläggande yrkesutbildning för arbete som t.ex. målare, plåtslagare, murare eller maskinförare. Utredaren föreslår fyra nationella inriktningar; husbyggnad, anläggning, måleri och plåtslageri. Inom programmet kommer utbildning inom ett 20-tal yrken att rymmas. I dag utbildas anläggningsmaskinförare inom fordonsprogrammet. Utredaren föreslår att denna utbildning förs

över till bygg- och anläggningsprogrammet för att tydligare koppla utbildningen till det sammanhang där eleverna kommer att arbeta i framtiden.”

Även om körkortsfrågan inte diskuteras i propositionen har vi sammantaget sett det som skrivits som en garanti för att branschens krav, skulle kunna tillgodoses inom ramen för bygg- och anläggningsprogrammet. Om intentionerna fullföljs skulle branschen tillsammans med berörda myndigheter ges möjlighet att diskutera hur en utbildning för anläggningsmaskinförare ska utformas för att motsvara krav i lagar och förordningar när det gäller körkort och körkortsutbildning. Vi förväntar oss att Skolverket tar initiativ till en sådan diskussion med branschen och berörda myndigheter och om nödvändigt även utbildningsdepartementet. BYN har för avsikt att i skrivelse till Transportstyrelsen och utbildningsdepartementet påtala nödvändigheten av körkortsutbildning för yrkesförare av anläggningsmaskiner.

4.1.4. En femte inriktning - förslag

Ändring i befintlig text: Bygg- och anläggningsprogrammet har ~~fyra~~ **fem** inriktningar.

4.1.5 Inriktningen anläggningsmaskiner

Inriktning anläggningsmaskiner ska ge förarkompetens inklusive körkortsutbildning i den/de körkortsklasser som fordras för yrket och anläggningskunskaper för att yrkesmässigt köra maskiner och utföra mark- och anläggningsarbeten. Inriktningen ska också ge nödvändiga kunskaper i anläggningsbyggande.

Enligt BYNs uppfattning bör inriktningen utformas så att körkortsutbildning kan ges på rätt nivå för de maskinslag aktuella skolor utbildar för. Om nödvändigt och/eller önskvärt kan branschen medverka till att körkortsutbildning på BE och C-nivå, men ej YKB, för anläggningsmaskinförare koncentreras till ett fåtal skolor i landet.

Körkortsutbildningen ska integreras i kurserna inom ämnet anläggningsmaskiner (förslag) så att en yrkesmässig koppling sker genom hela utbildningen. Gemensamma kurserna kan sedan heta t. ex Anläggningsfordon 1, 2 och 3. De olika maskinslagen har sina kurser, dvs. grävmaskin, lastmaskin osv. Vi föreslår att Skolverket i det fortsatta utvecklingsarbetet utgår från det förslag Skolverket och BYN gemensamt tog fram inför GY-07. Förslaget ”Inriktning Anläggning – GY-07” bifogas.

För att eleven ska få B-körkort, BE eller C-körkort fastställs vilka kurser som ska vara godkända. BYN har i samråd med TYA kommit fram till att de krav som här

framförs är rimliga ur ett branschperspektiv och inte inkräktar på yrkesförarutbildningen så länge anläggningsmaskinförarna inte får Yrkeskompetensbevis i sin yrkesutbildning.

Vi anser vidare att det bör ställas minimikrav på maskinpark och särskilda kompetenskrav på lärarna på de skolor som ska utbilda anläggningsmaskinförare. De som ska ansvara för körkortsutbildningen ska självklart uppfylla Transportstyrelsens krav.

4.2. Inriktning måleri

BYN anser:

att det inom inriktningen måleri kan finnas kurser som ska ge vissa kunskaper inom områdena golv och glas i enligt Skolverkets förslag.

4.3. Utbildning av golvläggare

BYN anser:

att det tydligt ska framgå att utbildning till golvläggare sker inom inriktningen husbyggnad.

4.4. Vad ska utbildningarna leda till?

I förslaget står:

Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier på yrkeshögskola.

BYN anser:

att det även ska stå att elever, som i enlighet med den garanterade möjligheten att välja kurser som leder till grundläggande behörighet, kan fortsätta studera på högskola.

5. Mål för gymnasiearbetet

BYN anser

att hänvisningen till gymnasieförordningen ska strykas.

~~(Av x § gymnasieförordningen framgår att eleven ska genomföra ett gymnasiearbete).~~

6. Programstruktur

6.1 Programgemensamma ämnen

6.1.1 Benämningen på de programgemensamma ämnena

Med hänvisning till att Byggstart 1 och Byggstart 2 är snarlikt titeln på ett läromedel föreslår BYN att de inledande kurserna ges andra benämningar.

BYN föreslår:

att benämningarna ändras till Bygg- och anläggning grunder 1 och Bygg- och anläggning grunder 2.

6.1.2 Viss ”valbarhet” inom kurserna

Med tanke på att de programgemensamma karaktärsämnena ska ge programmet dess karaktär och vara grund för den fortsatta utbildningen är det viktigt att innehållet för elever på inriktningen Anläggningsmaskiner ger nödvändiga grunder för de blivande anläggningsmaskinförarna.

För att det ska vara möjligt att få plats med körkortsutbildning kan det inom vara nödvändigt med viss flexibilitet inom de inledande kurserna, dvs. att de i huvudsak är gemensamma, men att de även kan inriktas mot vald inriktning.

6.2. Inriktningar

6.2.1 Inriktningen Anläggningsmaskiner

Med hänvisning till tidigare argumentation **föreslår BYN:**

att en femte inriktning inrättas med Inriktningskurser som omfattar minst 700 p.

6.2.2 Teknikspåret

BYN föreslår:

att Skolverket ska skapa förutsättningar för att inrätta ett teknikspår inom Bygg- och anläggningsprogrammet

BYN ser en positiv utveckling i de befintliga Byggprogrammen som verkar hindras av den nu aktuella reformen. Flera skolor har valt att erbjuda elever möjlighet att gå in i ett spår som leder vidare mot eftergymnasiala studier till exempelvis byggtekniker eller byggingenjör. Detta är mycket intressant för byggbranschen. Svårigheterna är stora när det gäller att rekrytera nya arbetsledare och tekniker för de produktionsnära rollerna.

Vi önskar således en möjlighet att bereda elever möjlighet att inrikta sig mot fortsatta studier även inom Bygg- och anläggningsprogrammet. Med fördel skulle detta kunna ske i regional samverkan. Denna lösning skulle också kunna medföra att fler otraditionella grupper av sökande skulle våga välja utbildningen. Det är ju exempelvis allmänt känt att endast ett fåtal unga kvinnor idag söker sig till de gymnasiala bygginriktade utbildningarna.

Detta förslag skulle också kunna tänkas leda till den nya Gymnasieingenjörsexamen som regeringen har beslutat att återinföra. Gymnasieskolans Teknikprogram skulle också kunna fungera för att tillgodose dessa behov men har tyvärr en utformning i det nuvarande förslaget som inte motsvarar byggbranschens önskemål och behov.

6.2. Utgångar

BYN föreslår:

- att utgången Byggnadsarbetare stryks
- att golvmontör ändras till golvläggare
- att utgångar kopplas till inriktningarna så att det klart framgår vilken inriktning som leder till de olika yrkena.

Förslag

Inriktning	Utgång
Anläggningsmaskinförare	Anläggningsmaskinförare
Husbyggnad	Betongarbetare Golvläggare Murare Träarbetare
Mark och anläggning	Belägningsarbetare Bergarbetare Järnvägstekniker Väg- och anläggningsarbetare

Måleri

Byggnadsmålare

Plåtslageri

Byggnadsplåtslagare
Ventilationsplåtslagare

Övriga yrken

Glastekniker och Byggnadsindustrins specialyrken, t.ex. ställningsbyggare och plattsättare.

7. Gymnasial lärling

Det finns inget skrivet kring gymnasial lärling i examensmål eller programstrukturen. Det kommer troligen att behandlas i särskild ordning. För att säkerställa att inte det glöms bort vill vi göra ett litet påpekande.

BYN anser:

att det är viktigt att det någonstans i styrdokumentet framgår vad som gäller för utbildning av gymnasiala lärlingar.

Byggnadsindustrin Yrkesnämnd

Nils-Gunnar Bergander
Enligt uppdrag